

ภาคที่ 1

โครงสร้างการปกครองและอำนาจหน้าที่ขององค์กรพุทธศาสนา

ความนำ

การกระทำขององค์กรพุทธศาสนาซึ่งมีฐานอำนาจมาจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เช่น คำสั่งของเจ้าอาวาสไปจนถึงกฎหมายเถรสมาคม เป็นต้นนั้นยังขาดความชัดเจนในด้านต่าง ๆ จนเป็นที่สงสัยในทางวิชาการอยู่มากว่า คำสั่งหรือกฎเป็นต้นดังกล่าวนี้ถือเป็นการการกระทำทางปกครองหรือไม่ ฉะนั้น ก่อนที่จะศึกษาถึงการกระทำขององค์กรพุทธศาสนา จะต้องกล่าวถึง โครงสร้างและอำนาจการปกครองขององค์กรพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการการปกครองคณะสงฆ์รวมถึงกฎหมายสงฆ์ที่รัฐกำหนดขึ้นมาในการสนับสนุนคุ้มครองและปกป้องพระธรรมวินัยอันเป็นข้อวัตรปฏิบัติที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณาการกระทำขององค์กรพุทธศาสนาต่อไป

อย่างไรก็ดี การพิจารณาว่าการกระทำขององค์กรพุทธศาสนาเป็นการกระทำในแดนใด นั้น จะต้องศึกษาให้เห็นถึงที่มาขององค์กรพุทธศาสนาทั้งหลาย ในบทนี้ จึงได้กล่าวโดยละเอียดถึง ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำสู่การศึกษาเรื่องนี้

เมื่อทราบว่า องค์กรพุทธศาสนา มีที่มาจากไหนอย่างไรแล้ว ก็จะได้มาพิจารณาการกระทำขององค์กรพุทธศาสนาว่ามีรูปแบบทางกฎหมายเอกชนและมหาชนแตกต่างกันอย่างไร รวมทั้งศึกษาให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรพุทธศาสนากับการกระทำทางปกครอง เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกัน

ในภาคนี้ ผู้เขียนต้องการให้เห็นโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรพุทธศาสนาในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนได้แยกพิจารณาเป็นการปกครององค์กรก่อนมีและหลังมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 สำหรับช่วงเวลาก่อนมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 นั้น ผู้เขียนยังได้แยกย่อยพิจารณาเป็นยุคก่อนสมัยรัตนโกสินทร์และในสมัยรัตนโกสินทร์อีก เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น